

ÚRAD
VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

OSÝPKY

—

AKTUÁLNA EPIDEMIOLOGICKÁ SITUÁCIA

Ján Mikas, hlavný hygienik SR

- Charakteristika ochorenia.
- Klinické príznaky.
- Situácia v Slovenskej republike.
- Situácia v Európe.
- Situácia vo výskyte osýpok v Rumunsku a v Maďarsku.
- Protiepidemické opatrenia v ohnisku nákazy.
- Akčný plán na udržanie stavu eliminácie osýpok a KRS a na elimináciu rubeoly v SR.
- Závery a odporúčania.

Charakteristika ochorenia

ÚRAD
VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

- vírusové infekčné ochorenie sprevádzané charakteristickými vyrážkami,
- pôvodcom tohto ochorenia je vírus osýpok,
- prirodzeným hostiteľom je výhradne človek,
- patria medzi najzávažnejšie ochorenia detského veku,
- patria k najnákazlivejším prenosným ochoreniam a rýchlo sa šíria najmä medzi neočkovanými skupinami obyvateľstva,
- ich závažnosť spočíva v častých komplikáciách: zápaly pľúc, priedušiek, uší a centrálného nervového systému,
- prenos - inhalácia; faktor prenosu - vzduch kontaminovaný výlučkami horných dýchacích ciest chorého,
- imunita po prekonaní ochorenia je celoživotná.

Klinické príznaky

- ochorenie začína akútnym zápalom horných dýchacích ciest - nádcha, zápal nosohltanu, kašeľ, zvýšením teploty, zápalom spojoviek, dieťa má „uplakaný“ výraz tváre,
- na ústnej sliznici v oblasti stoličiek sa zjavujú žltobielavé škvrny so začervenaným okolím tzv. Koplikove škvrny,
- vyrážky sú červené, splývavé. Začínajú sa zjavovať na 4. až 5. deň ochorenia na záchláví a šíria sa na tvár, krk, brucho a končatiny, pričom pretrvávajú asi 4 - 7 dní.

Situácia v Slovenskej republike

ÚRAD
VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

- 1969 – zavedené pravidelné očkovania detí proti osýpkam monovakcínou,
- 1992 – trivakcína proti osýpkam, ružienke a mumpsu,
- v súčasnosti sa v SR požíva dvojdávková schéma očkovania trivakcínou proti MMR:
 - ✓ základné očkovanie - v prvom dni 15. mesiaca života, najneskôr 18. mesiaci života,
 - ✓ preočkovanie - v 11. roku života,
- celoslovenská zaočkovanosť proti osýpkam bola od zavedenia očkovania na veľmi dobrej úrovni,
- **v ostatných rokoch bol zaznamenaný pokles zaočkovanosti v dôsledku odmietania povinného očkovania a antivakcinačných aktivít,**
- posledná kontrola zaočkovanosti detskej populácie bola v Slovenskej republike vykonaná k 31. 8. 2016.

Situácia v Slovenskej republike

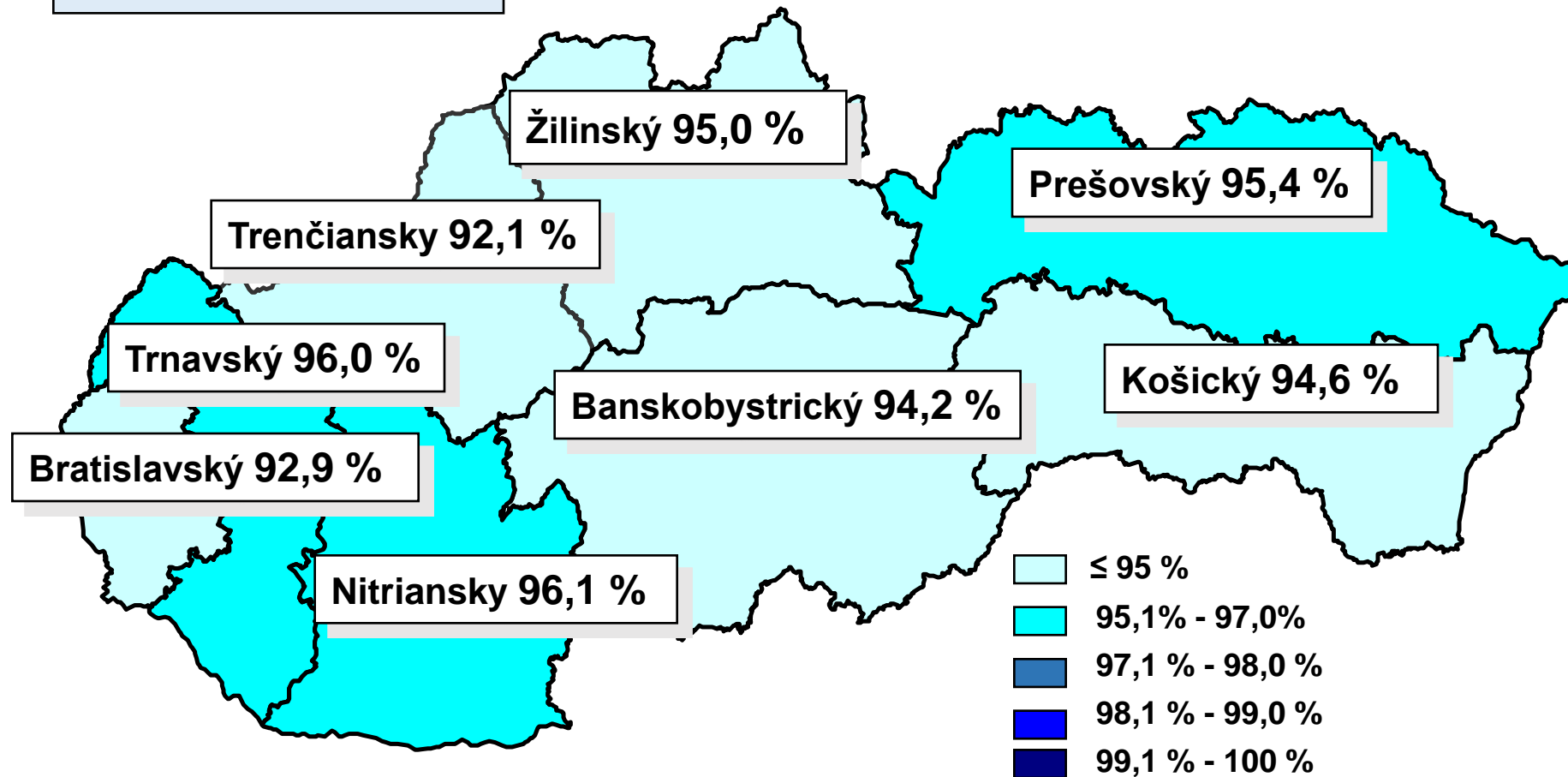
ÚRAD
VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

- pred zavedením očkovania proti osýpkam sa evidovali tisíce ochorení ročne s početnými komplikáciami a úmrtiami,
- po roku 1969 (zavedené pravidelné očkovanie detí), chorobnosť postupne klesala až na nulové hodnoty,
- **posledné domáce ochorenie bolo v roku 1998.** V ďalších rokoch boli evidované importované prípady, ktoré sa ďalej nešírili. V súčasnosti možno hovoriť o dosiahnutí eliminácie osýpok v SR (bez výskytu ochorení),
- v roku 2016 a 2017 nebolo na Slovensku hlásené domáce ani importované ochorenie na osýpky; posledné importované prípady osýpok boli v SR zaznamenané v roku 2011 a v roku 2012.

Zaočkovanosť dvojročných detí proti osýpkam, rubeole a parotitíde v SR k 31. 8. 2016

ročník narodenia 2014

Situácia v Európe

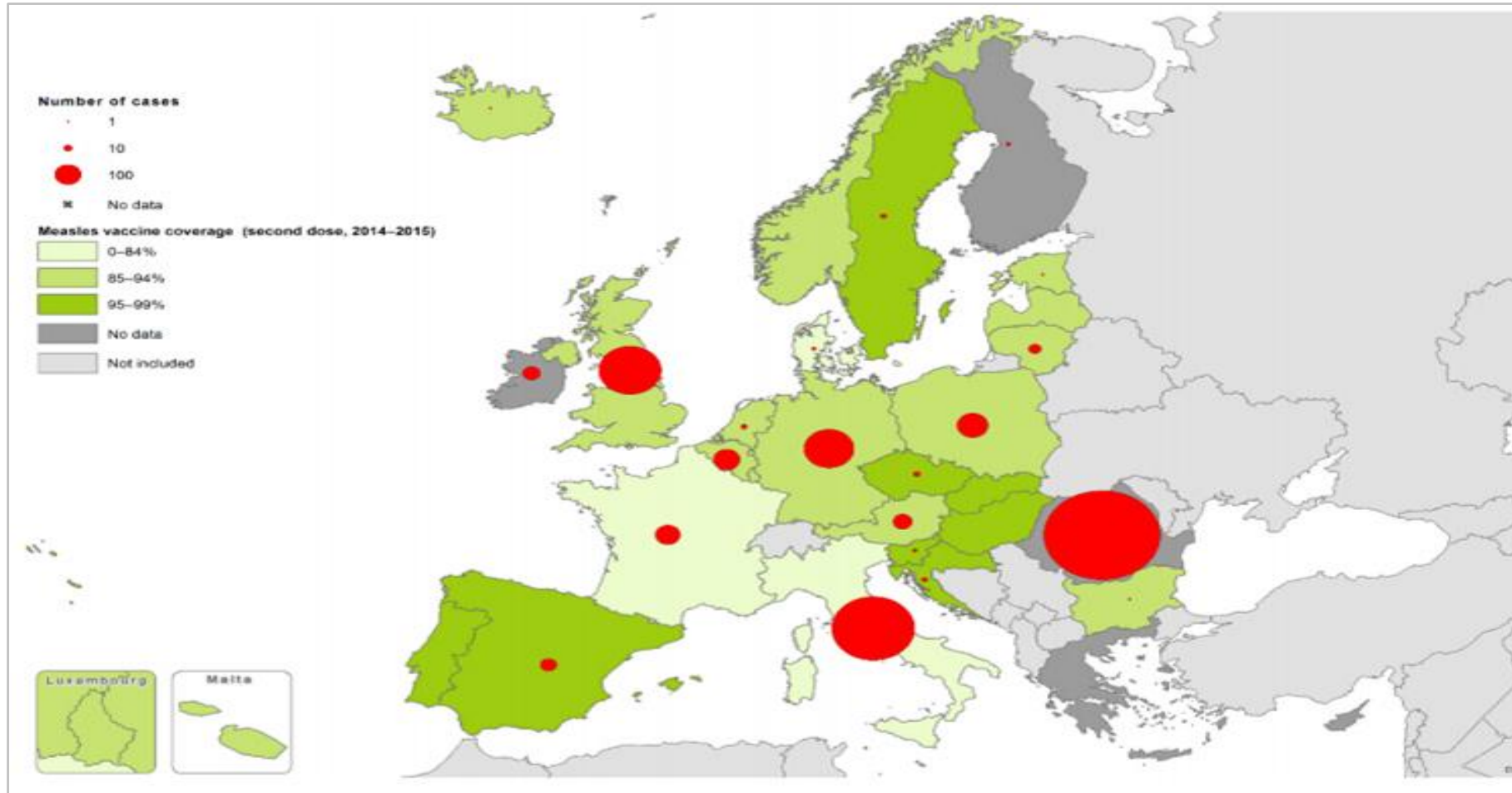

ÚRAD
VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

- počty osýpok v Európe, ktoré niekoľko rokov klesali, začali výrazne narastať koncom roka 2009; v ďalších rokoch sa epidémie osýpok vyskytli vo viacerých európskych krajinách, ročne sa v Európe hlási niekoľko tisíc ochorení,
- v rámci EÚ bolo v roku 2016 hlásených celkovo 4 099 prípadov osýpok - epidémie osýpok boli hlásené z Francúzska, Írska, Anglicka, Walesu a Talianska,
- v súčasnosti prebiehajú epidémie v Rumunsku, Rakúsku, Nemecku, Taliansku a Belgicku. Podľa údajov hlásených do Európskeho centra pre prevenciu prenosných ochorení za obdobie od 1. 2. 2016 do 31. 1. 2017 osem členských štátov EU/EEA (Rakúsko, Česká republika, Francúzsko, Nemecko, Írsko, Španielsko, Taliansko, Veľká Británia) hlásilo ochorenia, keď sa chorí pravdepodobne nakazili v Rumunsku.

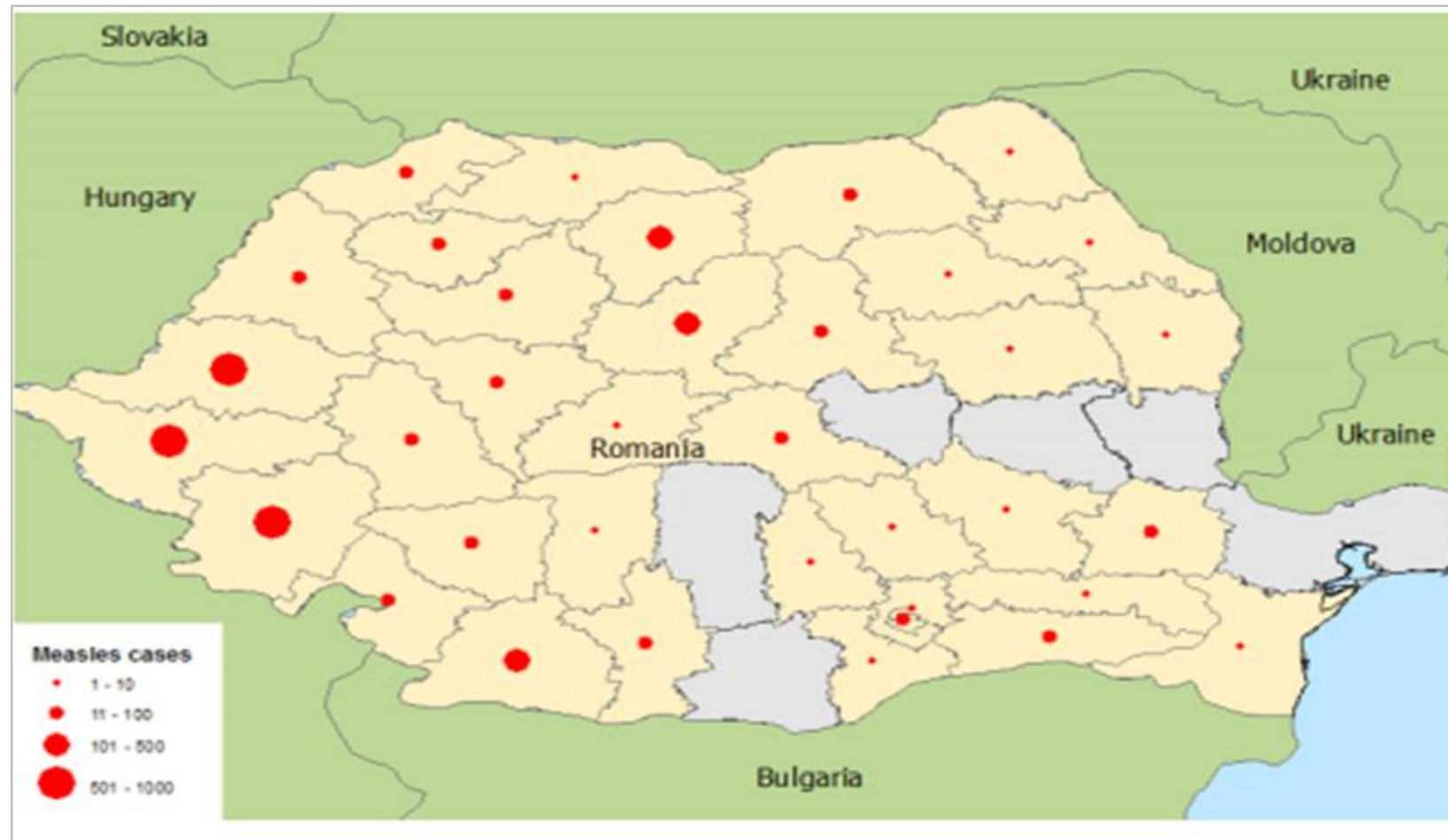

Počet prípadov osýpok a zaočkovanosť druhou dávkou vakcíny proti MMR v krajinách EU/EEA 1. 2. 2016 – 31. 1. 2017

Zdroj: ECDC

Geografická distribúcia prípadov osýpok v Rumunsku

Zdroj: ECDC, k 17.2.2017

Situácia vo výskyte osýpok v Rumunsku a v Maďarsku

ÚRAD
VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

- **Od februára 2016 prebieha epidémia osýpok v Rumunsku** a napriek prijatým opatreniam ochorenia pribúdajú. Od konca septembra 2016 do 17. 2. 2017 bolo v Rumunsku hlásených 3 071 prípadov toho ochorenia. Väčšina prípadov sa vyskytla u detí do štyroch rokov. Hlásených bolo aj 16 úmrtí, ktoré sa vyskytli u osôb s oslabenou imunitou alebo iným základným ochorením. Až 96 % všetkých prípadov ochorenia sa vyskytlo u neočkovaných osôb. Osýpky v Rumunsku sú hlásené z 36 žúp. Najviac postihnuté sú tri najzápadnejšie župy susediace s Maďarskom a Srbskom (Arad, Timiș a Caraș-Severin).
- **Podľa dostupných informácií sa v maďarskom meste Makó**, ktoré leží blízko rumunských hraníc, zaznamenalo 11 ochorení na osýpky, z toho bolo päť prípadov laboratórne potvrdených. Ochorenia sa vyskytli u zdravotníckych pracovníkov. Ochoreli najmä pracovníci oddelenia intenzívnej medicíny.

Protiepidemické opatrenia v ohnisku nákazy

ÚRAD
VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

Pri hlásení, epidemiologickom vyšetrení v ohnisku nákazy a zabezpečovaní protiepidemických opatrení sa postupuje v súlade s „Akčným plánom na udržanie eliminácie osýpok v SR“.

Na udržanie stavu eliminácie osýpok v SR je dôležité:

- pokračovať v očkovaní detskej populácie podľa očkovacej schémy. **Nevyhnutnou podmienkou je dosiahnutie a udržanie vysokej zaočkovanosti proti osýpkam (95 % a viac) dvoma dávkami očkovacej látky,**
- zabezpečovať efektívnu surveillance osýpok, t. j. sledovať a hlásiť výskyt akýchkoľvek exantémových ochorení s horúčkou a vykonávať laboratórnu diagnostiku každého suspektného prípadu,
- pri podozrení na osýpky okamžite zabezpečiť protiepidemické opatrenia vrátane okamžitého monitorovania zaočkovanosti kontaktov a neimúnnych osôb proti osýpkam, zvyšovať informovanosť zdravotníckych pracovníkov a verejnosti,
- v ohniskách nákazy okamžite zaočkovať proti osýpkam všetky vnímavé osoby od 6 mesiacov veku (t. j. tie, ktoré neprekonali ochorenie a sú neočkované, alebo nemajú záznam o očkovaní), ktoré boli v priamom kontakte s chorým alebo podozrivým z ochorenia,
- proti osýpkam sa očkujú v utečeneckých táboroch všetky deti do 15 rokov ihneď po príchode pokiaľ chýba dokumentácia o očkovaní proti osýpkam.

Akčný plán na udržanie stavu eliminácie osýpok a KRS a na elimináciu rubeoly v SR

Závery a odporúčania

ÚRAD
VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

- **Osýpky patria medzi najzávažnejšie vírusové ochorenia detského veku.** Ich závažnosť spočíva najmä v častých komplikáciách, ako sú zápaly pľúc, priedušiek, uší a centrálného nervového systému. Ochorenie patrí k najnákazlivejším prenosným ochoreniam a rýchlo sa šíri najmä medzi neočkovanými skupinami obyvateľstva.
- Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike **pozorne monitorujú epidemiologickú situáciu vo výskyte osýpok** (v rámci Epidemiologického informačného systému Slovenskej republiky ako aj v rámci Európskeho systému rýchleho varovania) a budú priebežne informovať verejnosť o vývoji aktuálnej epidemiologickej situácie na Slovensku a v Európe.
- Množstvo epidémií osýpok je dôkazom, že **ochorenie v Európe neustále cirkuluje.**

Závery a odporúčania

ÚRAD
VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

- **Epidemiologická situácia vo výskyte osýpok je priaznivá. Nedá sa však úplne vylúčiť možnosť importu osýpok na Slovensko.**
- Vzhľadom na pokles zaočkovanosti proti osýpkam v Slovenskej republike, je teoreticky možný vznik malých epidémií ak dôjde k importu osýpok do nezaočkovanej komunity.
- Odporúčame rodičom, ktorí nedali zaočkovať svoje deti z dôvodu zavádzajúcich informácií a argumentov antivakcinačných aktivistov, **aby kontaktovali ich pediatra a prediskutovali možnosť ich zaočkovania.**
- **Zdôrazňujeme, že je potrebná zvýšená ostražitosť zdravotníckych pracovníkov, najmä praktických lekárov pre deti a dorast a pre dospelých, aby v rámci diferenciálnej diagnostiky pri pozitívnych klinických príznakoch (exantémové ochorenia s horúčkou) a pri pozitívnej epidemiologickej anamnéze mysleli aj na toto ochorenie!**

ÚRAD
VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

Ďakujem za pozornosť!

jan.mikas@uvzsr.sk

www.uvzsr.sk

